

30.9.2003

579/4/02

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

**VIIVÄSTYS ASUMISTUKIASIAN KÄSITTELYSSÄ
TARKASTUSLAUTAKUNNASSA**

1
KANTELU

A pyysi oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Kansaneläkelaitoksen Outokummun toimiston ja tarkastuslautakunnan menettelyä äitinsä B:n eläkkeensaajien asumistukea koskevassa asiassa.

A:n mukaan Outokummun toimisto tarkisti 27.10.2000 antamallaan päätöksellä hänen äitinsä asumistukea, koska toimiston mielestä hänen äitinsä asunto täytti siihen tehtyjen peruseräysten jälkeen kohtuullisen asumistason vaatimukset. Tarkastuslautakunta käsitteli päätöksestä laadittua valitusta lähes vuoden ja A:n mukaan tyytyi vain vahvistamaan toimiston päätöksen.

2
SELVITYS

3.1
Oikeus eläkkeensaajien asumistukeen

Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomaiset ja virkamiehet tehtävissään noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamies ei voi kuitenkaan muuttaa tai kumota viranomaisten tai tuomioistuinten antamia ratkaisuja eikä puuttua siihen, miten viranomainen tai tuomioistuin on käyttänyt sille lain mukaan kuuluvaa harkintavaltaa, jos harkintavaltaa ei ole ylitetty tai käytetty väärin.

Olen tutkinut tarkastuslautakunnan antaman päätöksen. Käsitykseni mukaan tarkastuslautakunta on 5.10.2001 ratkaissut B:n eläkkeensaajien asumistukiasian sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan rajoissa ja lainmukaisesti.

3.2
Päätöksen perustelut

Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu muun muassa päätösten asianmukaiset perustelut. Kiinnitin 31.12.1996 antamassani eläkepäätösten

perustelemista koskevassa päätöksessä tarkastuslautakunnan huomiota siihen, että sen tulisi kehittää työtapojaan niin, että tarkastuslautakunnan kielteiset päätökset perustellaan yksilöllisesti siten kuin Suomen perustuslain 21 §:ssä edellytetään.

Koska lautakunnan päätösten perustelut eivät olleet tietojeni perusteella kehittyneet asianmukaisesti, pyysin syksyllä 2000 lautakunnalta selvitystä toimenpiteistä, joihin se oli ryhtynyt päätöstensä perustelujen kehittämiseksi. Annoin ratkaisuni asiassa 28.6.2002. Lisäksi lautakunnan antamien päätösten perustelut olivat näkyvästi esillä 14.10.2002 tarkastuslautakunnassa suorittamallani tarkastuksella.

Tuo ratkaisuni kesältä 2002 käsitteli nimenomaan eläkepäätösten perusteluja. Muiden asiaryhmien osalta lautakunta itse toi esiin, että muun muassa asumistukiasioissa päätökset perustellaan yksityiskohtaisemmin kuin eläkeasioissa.

Käsitykseni mukaan B:lle annetun päätöksen perustelut ovat niukat, mutta täyttävät päätösten perusteluille asetetut minimivaatimukset. Totean tässä yhteydessä kuitenkin, että käytössäni olleessa asian käsittelymuistiossa asian esittelijä on käsitellyt perusparannustoimenpiteitä varsin laajasti ja nähdäkseni ansiokkaasti. Olisi ollut suotavaa, että tätä pohdintaa olisi siirretty kattavammin myös varsinaisen päätöksen perusteluihin.

Tämän asian yhteydessä päätöksen perustelut eivät anna osalta aihetta enempään. Tulen luonnollisesti seuraamaan tarkastuslautakunnan päätösten perustelujen kehittymistä jatkossakin. Lähetän ratkaisuni mukana A:lle myös jäljennöksen edellä mainitusta 28.6.2002 antamastani ratkaisusta.

3.3

Valituksen käsittelyaika

3.3.1

Kannanotto

Käsitykseni mukaan B:n valituksen käsittelyaika tarkastuslautakunnassa on ollut kohtuuttoman pitkä.

3.3.2

Perustelut

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. Käsitykseni mukaan viranomaisten ja tuomioistuinten ratkaisutoiminnan joutuisuus on yksilön oikeusturvan kannalta tärkeää.

Kansaneläkelaitoksen Outokummun toimiston päätöksestä laadittu valitus saapui tarkastuslautakuntaan 12.12.2000 ja päätös asiassa annettiin 5.10.2001. Päätös postitettiin 21.11.2002, joten asian kokonaiskäsittelyaika oli lähes vuosi.

Tarkastuslautakunnan antaman selvityksen mukaan valitusten keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2001 oli tarkastuslautakunnassa 5 kuukautta 19 päivää. B:n asiaa käsiteltiin siis yli kaksi kertaa keskimääräistä käsittelyaikaa kauemmin.

Lautakunnan mukaan viivästymistä B:n asian käsittelyssä aiheutti muun muassa se, että asialle aluksi määrätty esittelijä poistui tarkastuslautakunnasta maaliskuussa 2001 ennen kuin hän ehti ottaa asiaa käsiteltäväkseen. Lautakunnan mukaan hänelle tilalleen saatiin uusi esittelijä vasta 1.6.2001 alkaen. Uudella esittelijällä kestää lautakunnan mukaan jonkin aikaa ennen kuin hän pystyy esittelemään asioita täysipainoisesti. Asian esittelijä valmisteli asian 30.8.2001 ja se ratkaistiin 5.10.2001. Päätöksen ns. jälkityövaihe kesti lautakunnan mukaan B:n asiassa normaalia neljän viikon aikaa kauemmin, koska asian esittelijä oli tuossa vaiheessa kaksi viikkoa sairauslomalla.

Näillä seikoilla voidaankin nähdäkseni osaksi perustella B:n asian keskimääräistä pidempää käsittelyaikaa. Asian kokonaiskäsittelyaika on kuitenkin ollut B:n kannalta kohtuuttoman pitkä.

Korostankin lautakunnan vastuuta asioiden kokonaiskäsittelyajan muodostumisessa. Siinä vaiheessa, kun lautakunnan palkkaama uusi esittelijä aloitti kesäkuussa 2001 työnsä, oli B:n valitus jo ollut lautakunnassa keskimääräistä käsittelyaikaa vastaavan ajan. Käsitykseni mukaan lautakunnan olisi tullut tuolloin jo varmistua siitä, etteivät uudelle esittelijälle jaettujen juttujen käsittelyajat muodostu kohtuuttoman pitkiksi ja tarvittaessa jakaa valituksia muille esittelijöille. Jos asian käsittelyaikaa on pidentämässä esimerkiksi esittelijän vaihtuminen, tulisi lautakunnan nähdäkseni pyrkiä huolehtimaan myös siitä, ettei samaan asiaan pääsisi enää vaikuttamaan jokin toinen viivästystä aiheuttava tekijä. Esittelijä valmisteli B:n asian vasta runsaan kahdeksan kuukauden kuluttua valituksen saapumisesta. Valmistelun jälkeen päätöksen lähettämiseen meni vielä lähes kolme kuukautta.

4

TOIMENPITEET

Olen lukuisissa kanteluvastauksissani ja muissakin yhteyksissä kiinnittänyt huomiota toimeentuloturvaan koskevien asioiden käsittelyaikoihin ja peräänkuuluttanut niin asianomaisilta viranomaisilta kuin valtiovallalta toimenpiteitä niiden lyhentämiseksi.

Myös käsittelyajat tarkastuslautakunnassa ovat olleet huomioni kohteena. Ne olivat päätösten perustelujen tavoin esillä edellä mainitulla 14.10.2002 tarkastuslautakunnassa tekemälläni tarkastuksella. Siellä tarkastuslautakunta esitti käsittelyaikojensa kehityksestä samoja näkökohtia kuin tähän asiaan antamassaan lausunnossa.

Tarkastuslautakunnan mukaan valitusten käsittelyajat lautakunnassa ovat viime vuosina pidentyneet johtuen esittelijöiden viikkotyömäärän vähentämisestä ja esittelijöiden suuresta vaihtuvuudesta. Viikkotyömäärän vähentämisellä lautakunta pyrkii nostamaan päätöksensä perustelujen tasoa, mikä luonnollisesti

on myös tärkeää. Samanaikaisesti myös valitusten määrä on ollut kasvussa, mikä osaltaan sekin vaikuttaa käsittelyaikoja pidentävästi.

Tarkastuslautakunta on lausunnossaan tuonut esiin seikkoja, joilla se pyrkii lyhentämään käsittelyaikoja. Esittelijöiden palkkatasoa on nostettu, jotta heidän vaihtuvuutensa ei olisi suurta. Lisäksi lautakunta on parin viimeisen vuoden aikana saanut palkattua kaksi esittelijää lisää.

Tarkastuslautakunnan sihteeri ilmoitti tämän asian esittelijän kanssa 25.9.2003 käymässään puhelinkeskustelussa, että vuoden 2003 aikana valitusten keskimääräinen käsittelyaika on ollut noin kahdeksan kuukautta. Käsittelyajan pidentyminen on hänen mukaansa saatu pysäytettyä, mutta sen lyhentämistä vaikeuttaa edelleen se, että valitusten määrä on jälleen kasvanut edellisvuodesta.

Tarkastuslautakunnassa on siis työskennelty viimeisten vuosien aikana päätösten perustelujen parantamiseksi. Tämä on osaltaan johtanut, valitusten määrän samanaikaisesti kasvaessa, käsittelyaikojen pidentymiseen. Tarkastuslautakunnan edellä esittämillä toimilla käsittelyaikojen pidentyminen on kuitenkin nyt saatu pysäytettyä ja lautakunnan sihteerin mukaan seuraavaksi tavoitteena on saada käsittelyajat lyhentymään.

B:n valituksen käsittelyaika ovat pidentäneet asian esittelijän vaihtuminen ja sairausloma. Mikään ei viittaa siihen, että valituksen käsittelyssä olisi viivytelty tahallisesti. Valituksen käsittelyaika on kuitenkin ollut kohtuuttoman pitkä, minkä vuoksi kiinnitän tarkastuslautakunnan huomiota jaksossa 3.3 lausumiini käsityksiin valitusten joutuisan käsittelyn tärkeydestä. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tarkastuslautakunnalle.

- - -